

Seksjon for forskning og utdanningskvalitet

Høringssvar UMAK - handlingsplan for tilgjengelighet og tilrettelegging ved UiT 2021-2024

Det har utvilsomt vært lagt ned et godt og grundig arbeid med handlingsplanen som forhåpentligvis vil bidra til økt evne til og fokus på tilgjengelighet og tilrettelegging ved UiT. UMAK har i hovedsak noen generelle tilbakemeldinger, samt enkelte kommentarer til et utvalg av de foreslåtte tiltakene.

Generelle tilbakemeldinger

I 2017 satt Kunnskapsdepartementet (KD) ned et utvalg med oppdrag å gjennomgå og fremme forslag til ny lov om universiteter og høyskoler. Utvalgets rapport *NOU 2020: 3 Ny lov om universiteter og høyskoler* har vært på høring. I utredningen viet utvalget et helt kapittel til ulike forhold som omhandler [studentenes læringsmiljø](#). UiT har i [sitt høringssvar](#) ikke gitt noen innspill til disse sidene i utvalgets forslag. KD skal på bakgrunn av utvalgets forslag og høringsuttalelsene fremme forslag til ny Universitets- og høyskolelov (U&H-lov) i løpet av våren 2021.

Begrepene læringsmiljø og universell utforming fremstår med dette innledende bakteppet som noe ufullstendig slik de benyttes i utkast til *Handlingsplan for tilgjengelighet og tilrettelegging* (forkortes HP i det følgende).

Hovedfokus rettes i hovedsak mot fysiske og strukturelle forhold, eksempelvis til side 9. i utkast til HP, sitat:

«Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av en hovedløsning i de fysiske forholdene (vår utheving) – inkludert informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) –....»

Universell utforming favner langt bredere, noe som også fremgår andre steder i utkast til HP. Like fullt er det rent språkmessig de fysiske og strukturelle forhold som vies mest oppmerksomhet. *Universell*, som på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har nasjonalt ansvar for å koordinere arbeidet som gjøres med universell utforming og tilrettelegging ved utdanningsinstitusjonene, har foreslått å modernisere begrepet «læringsmiljø». Norsk studentorganisasjon har også kommet med tilsvarende innspill. Vi ville ønsket at UiTs HP i større grad kunne fanget opp i seg disse forslagene til modernisering og endret begrepsbruk. Dette ville kunne bidra til å parkere det mer tradisjonelle tankesettet knyttet til tilrettelegging. Eksempelvis vil bruk av begrepet *universell fagutforming* kunne understreke § 21 *Rett til individuell tilrettelegging for elever og studenter*, i Lov om likestilling og forbud mot diskriminering.

Et forslag i det videre arbeidet med HP kan derfor være å se nærmere på NOU 2020:3, samt høringsinnspillene i saken. Kanskje spesielt rette oppmerksomheten mot høringssvar fra de ulike interesseorganisasjonene. Der foreligger det viktige presiseringer og kategoriseringer som kan inngå i det videre arbeidet med ferdigstilling av UiTs HP.

Det vil videre være naturlig å avvente endelige formuleringer i revidert U&H-lov våren 2021. Det er forelått at loven bør få en egen paragraf med presiseringer av begrepet universell utforming. Det forventes at slike og tilsvarende endringer vil gi retning til nye ambisjoner og tiltak i sektor.

Utkast til HP har noen overlappende tiltak med UiTs *Handlingsplan for likestilling, mangfold og inkludering*, og enkelte steder refereres det til forpliktelser, tiltak og ambisjoner som rettes mot både studenter og ansatte.

Dette er et naturlige og viktige grep som bør utvikles og forsterkes. Tilgjengelighet og tilrettelegging er sentrale forhold for både lærings- og arbeidsmiljø, likestilling og anti-diskriminering. UiT har store og mange oppgaver knyttet til lovverk som rettes mot begge disse gruppene, deriblant arbeidsmiljølov og likestillings og diskriminerings lov. Å skille grupperinger i ulike planverk med hensyn til ambisjoner og tiltak innenfor disse lovpålagte oppgavene, blir med dette bakteppet noe kunstig. En samordning av planverk som fremmer omforent innsats innad i både læringsmiljøutvalget og arbeidsmiljøutvalget ville kunne fungere som positive drivere.

Flere av forslagene til tiltak rettes mot etablering av fora, nettverk og instanser. Vi er på generelt grunnlag opptatt av at vi ikke rigger til store tunge administrative ordninger som i liten grad vil fremme det vi skal få til. Det ville derimot være et godt grep å etablere tettere kontakter til eksisterende ressurser eksternt. Det finnes et stort utvalg av instanser, brukergrupper, foreninger og offentlige organisasjoner som til sammen innehar den brede kompetansen som er nødvendig for å møte et mangfold av ulike behov. En videreføring av tidligere ordning med dedikert(e) kontaktperson(er) med koordinerende funksjon ut mot disse eksisterende eksterne ressurser, vil være viktigere enn å opprette flere overlappende fora. Fokus på kunnskapsbasert forankring og kompetanseheving bør i stedet rettes mot forskning og studietilbud. Her kan erfaringer fra NTNU være til inspirasjon.

Vi vil avslutningsvis kort kommentere enkelte av de foreslåtte tiltakene.

FOKUS 1: ORGANISERING OG ANSVARSFORDELING VED UiT

PKT 2 sitat: *Handlingsplanen skal konkretiseres i årlige aktivitetsplaner og rapporter om arbeidet til LMU.*

Innspill fra UMAK: «Segregerte» årlige aktivitetsplaner og rapporter som ikke er en integrert del av øvrig strategi- og planverk, fører neppe arbeidet videre. Vi har større tro på at fokus på tilgjengelighet og tilrettelegging «integreres» i øvrig mål og planverk for at dette skal bli en naturlig del fokus og handlinger i vår virksomhet.

PKT 4 sitat: *Etablere en rådgivende- og koordinerende instans som kan bistå fakultetene og øvrige ansvarlige enheter i arbeidet med universell utforming og tilrettelegging. Dette skal sikre likeverdig behandling av studenter med behov for individuell tilrettelegging, uavhengig av studie-, fakultets- og campustilhørighet*

Innspill fra UMAK: Ikke nødvendig med etablering av en slik *instans*. Viktigere å ha god kontakt og samarbeid med eksisterende instanser så som arbeidsmiljøutvalg (AMU) og læringsmiljøutvalg (LMU). Universell ved NTNU har for øvrig en rådgivende oppgave på vegne av alle i sektor.

Videreføring av kontaktpersoner med koordinere funksjon ved UiT, kan bistå med info angående rådgiving der.

PKT 5 sitat: *Etablere et tilretteleggingsforum som gjennom kompetanseheving, erfaringsutveksling og problemløsning bidrar til likeverdig praksis av universell utforming og tilrettelegging for studenter, på tvers av fakultet.*

Innspill fra UMAK: Trenger vi flere fora? Det skal etableres ett nettverk for studenter og ansatte med funksjonsnedsettelse (jf. Fokusområde 1, tiltak 6). Dette nettverkets kompetanse kan benyttes, f.eks. ved å få fast representasjon fra nettverket inn i LMU og AMU.

FOKUS 2: KOMPETANSEHEVING OG BEVISSTGJØRING

PKT 1. sitat: *Utarbeide en veileder om universell utforming (samarbeid mellom enhetene ved UiT).*

Innspill fra UMAK: Eksisterer allerede hos Universell ved NTNU. Denne er akkurat nå under omarbeiding, men er snart på plass <https://www.vuu.no/>.

PKT. 2 sitat: *Gjennomføre en informasjonskampanje om universell utforming og individuell tilrettelegging rettet mot studenter, faglig og teknisk/administrativt ansatte for å øke kunnskap om feltet i samarbeid med Norges arktiske studentsamskipnad, Studentparlamentet og foreninger.*

Innspill fra UMAK: Jf. tidligere innspill: Bygge nettverk til eksterne samarbeidspartnere med solid erfaringer og kunnskap.

PKT. 3 sitat: *Undervisere skal ha kunnskap om universell utforming og kunne benytte digitale verktøy og tilgjengelig utstyr, jf. Likestilling, mangfold og inkludering, handlingsplan for 2020-2022.*

Innspill fra UMAK: UiA har et prisvinnende [studieemne](#) som kan benyttes.

PKT 4. sitat: *En etablert felles instans for universell utforming og tilrettelegging kartlegger behov og utarbeider kompetansehevende tiltak for ansatte i samarbeid med aktuelle aktører. Fakultet og institutt har ansvar for å melde inn kompetansebehov.*

Innspill fra UMAK: Vi synes ikke det skal etableres en slik instans, eller settes i gang omfattende kartlegging av kompetansebehov. I stedet ville fokus på kompetanseheving innenfor aktuelle områder generelt, med stipender eller andre insentiver kunne fremme interesse for kunnskapsområdene.

FOKUS 3: UTSTYR OG FYSISKE FASILITETER

PKT 4. sitat: *Alle automater, fysiske og digitale, som brukes på campusene skal oppfylle kravene til universell utforming (NS 110 22:2013). Dette gjelder blant annet UBs utlånssystem, rombooking og pullprint etc.*

Innspill fra UMAK: Dette er foreslått å være *alles* ansvar. Hvem er *alle* som gis ansvar her? Bør konkretiseres.

FOKUS 5: INDIVIDUELL TILRETTELEGGING

PKT 3. sitat: *Sikre likebehandling ved å etablere gode og felles rutiner for individuell tilrettelegging ved UiT. Det må sikres likebehandling på tvers av fakultet og campus gjennom etablering av gode og felles rutiner for individuell tilrettelegging ved UiT. Vi ønsker at en koordinerende instans sammen med Tilretteleggingsforum kan være rådgivende og koordinerende for fakulteter og sentrale enheter. Det er behov for kompetanse innen fagfeltet tilrettelegging og hvordan man kan tilrettelegge for studenter med ulike funksjonsnedsettelse.*

Innspill fra UMAK: Jf. tidligere kommentarer knyttet til etablering av instans og forum. Kompetansen finnes, og det bør ikke etableres tunge administrative strukturer. I stedet vil fokus på etablering og støtte til studieløp og forskning være viktige grep.

Vedlegg 1 – Lover, forskrifter og standarder

Innspill fra UMAK: Foreslår at det her også henvises til universell.no som jobber for samarbeid og kunnskap om læringsmiljø, universell utforming og inkluderende løsninger i høyere utdanning. Oppnevnt av KD og er sektorens kompetanseplattform.

Vennlig hilsen

Lena Aarekol
direktør

Anne Aagaard
administrativ leder
—
anne.aagaard@uit.no
77 66 05 70